

0,4%; v vse druge dežele ta in unkraj Litave le 90 panjev. — Iz tega bi se znalo in smelo sklepati, da je v Šleziji največ Dzierzonovih panjev (saj tudi Dzierzon v Šleziji prebiva — se ve da v Pruski), potem na Moravskem, Českem itd. Če na priliko vzamemo, da ima vsaki peti čebelar panjove s premakljivimi satniki, bi jih bilo po tem takem v Šleziji 1920 panjev, ali $\frac{1}{9}$ vseh naštetih panjev, na Moravskem 3500 ali $\frac{1}{20}$, na Českem 4300 ali $\frac{1}{35}$ itd.

Iz tega se tudi razvidi, da čebelarstvo največe npravne in denarne podpore potrebuje v Galiciji, po Šolnograškem, Tirolskem, Koroškem, Kranjskem in Štajarskem itd.

Toliko imenitna in podučna je prava statistika za posamesnega umnega čebelarja in za vlado še posebno, ker brez statistike vlada po temi tava in denarno pomoč le po naključji deli.“ (Dal. prih.)

Postava,

veljavna za vojvodino Kranjsko,

s katero se razglašajo določbe o posredovalstvih za poskušanje poravnave med strankami v prepiru.

(Dalje.)

Opravični odbor posredovalstva.

§. 10. Obvod posredovalstva obsega kraj, za katerega je postavljeno.

§. 11. Iz obzira na stranke je posredovalstvo opravičeno, poravnave poskušati, ako ima katera izmed strank v kraji posredovalstva svoje bivališče ali ako le nekaj časa v njem živi.

§. 12. Iz obzira na stvar je treba opravični odbor posredovalstva soditi po §. 1. postave od 21. septembra 1869. leta.

Postopanje posredovalstva.

§. 13. Postopanje pri vvodu poravnave poskušanj, pri sklepanji in pisanji poravnave in potrebnosti za njihovo eksekutorično pravno moč določuje splošno že postava od 21. septembra 1869. l. št. 150 drž. zak.

§. 14. Posebno pa more posredovalstvo gotove dni naprej za to odbrati, kedaj morejo stranke tudi brez poprejšnje napovedi k njemu priti k poravnavi poskušnji.

Ta določba dni naj se po obvodu posredovalstva dobro okliče.

Red, po katerem se imajo zaupni možje v svojih uradnih opravilih vvrstiti, odloči vodja posredovalstva.

§. 15. Preporna zadeva se lahko ustmeno ali pisмено posredovalstvu napové. V napovedi se mora naznaniti imé strank, kraj, kjer živé, potem vzrok prepira.

§. 16. Ako obe stranki pri posredovalstvu skupaj pridete, naj se obravnava zaradi poravnave, ako je mogoče, takoj začne.

Ako bi to ne moglo biti, ali če pride samo ena stranka, naj odloči vodja posredovalstva čas obravnave, h kateri naj povabi obe stranki.

Ako strank ni na povabilo in če se po okoliščinah kaže, da ne mislijo k poravnavi priti, jih uradno ni treba več vabiti.

§. 17. Strankam je na voljo dano, da k poravnavi osebno k posredovalstvu pridejo, ali pa njihovi pooblaščenici.

§. 18. Pred začetkom poravnave se mora posredovalstvo naprej prepričati: a) da so stranke taiste, za katere se razodenejo, in da se morejo same zastopati; b) da stranke, katere bi se zaradi maloletnosti, varstva, konkurza ali iz katerega drugega vzroka ne mogle same zastopati, one osebe zastopajo, ki jih imajo po postavi

pred sodnijo zastopati; c) ako pooblaščenici pridejo, da prinesó pooblastilo za sklenitev poravnave seboj.

Zaupni možje naj pred začetkom poravnave strankam izrekoma naznanijo, da se to, kar stranke rekó pri poravnavi, ako bi se ne posrečila, pri poznej pravdi ne more zoper nje obračati. (§. 4. postave od 21. septembra 1869. leta.)

§. 19. Posredovalstvo ima obe stranki zaslišati, nju dokazila presoditi ter preporno reč — ako je mogoče — z lepo poravnati.

O poravnavi se nimajo zapisniki delati.

Ako se stranke sklicujejo na priče in zvedence ter jih po poravnavi seboj pripeljejo, naj se poslednjim predložé v pojasnenje stvari primerna vprašanja. Vabil pa posredovalstvo pričam in zvedencem nima pošiljati.

Za ogled na mestu, kateri bi ne bil brez stroškov, sme posredovalstvo pogoj staviti, da jih stranke naprej plačajo.

§. 20. Začeta poravnava se ima dotle nadaljevati, da se dožene ali da se posredovalstvo prepriča, da ostane poskušnja poravnave brez vspeha.

Na prošnjo obeh strank se sme začeta poravnava na primeren čas preložiti.

§. 21. Pri sklepanji poravnave naj gleda posredovalstvo na to, da se na tanko izreče dolžnost poravnave v kapitalu in obrestih in čas, kedaj se ima plačati; da se drugi iz preporne reči po njenih lastnostih izvirajoči pogoji dobro določijo, in da se ugane znesek povračila za stroške, ako bi se zahtevali.

§. 22. Kako naj se sklenjena poravnava v bukve posredovalskega urada vpiše, določuje postava od 21. septembra 1869. leta.

K uradnim bukvam je treba alfabetičnega registra z imeni strank z dodano stranjo bukev, na kateri je poravnava vpisana.

§. 23. Pri posredovalstvih, ki imajo veliko opravila, naj se piše posebni vložni (opravični) protokol, v katerega se imajo došli oglasi in na podlagi teh strankam poslana povabila in tudi ta okoliščina zapisovati, ali se je poravnava in ali se je poravnava sklenila ali ne. (Kon. prih.)

Vojaška služba in pa bogoslovci.

Pruska „Deutsche Zeitung“ je unidan pod naslovom „Ni ga dneva brez ljubezni za klerikalce“ težkega srca prinesla novico, da je „katoliškemu“ ministru nauka dr. Stremajerju se vendar posrečilo, da mu je vojni minister dovolil dotični §. vojne postave tako tolmačiti, da tudi tisti bogoslovci, ki so že v 8. razredu gimnazije asentirani bili, brez ovire (anstandslos) smejo za mašnike posvečeni biti. — „Sopet kos privilegije za pobožne sovražnike naših državnih temeljnih postav!“ tako sklepa „D. Zeitg.“ to bridko jej poročilo. — In vendar s to koncesijo ne bo duhovstvu dosti pomagano.

Podučne stvari.

Kako hitro tiči leté.

Jastrebi in nekateri drugi tiči premerijo v eni uri blizo 30 milj, gaga (divja gos) 14 milj. Kolikor se je moglo po opazovanji dokazati, preletí navadna vrana skoro pet milj v eni uri, toraj se lahko skuša z železniškim vlakom, ki ni brzovlaške hitrosti. Navadna lastavica zamore po 16 milj v eni uri preleteti, planinska pa 3krat toliko, toraj 48 milj. Sokol, lastnina Henrika IV., kralja Francoskega, všel je iz

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 15. oktobra 1873.

Obseg: Letošnji napredovalni kmetijski kurs v Celovcu. — Gospodarska novica. — Postava, veljavna za Kranjsko, s katero se razglajajo določbe o posredovalstvih za poskušanje poravnave med strankami v prepiru. (Konec.) — Postava za obravnavo malih pravnih reči (Bagatellverfahren). — Ozir v preteklost, sedanost in prihodnost. — Najnovejša slovenščina. — Bismark in peklenšček. — Poslano. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Letošnji napredovalni kmetijski kurs v Celovcu.

Iz Gorenškega 20. oktobra.

Po prestanku dveh let dovolilo je sl. ministerstvo kmetijstva letos zopet razlaganje kmetijskih nauk (kmetijski kurs) za ljudske učitelje. Za Koroške in Kranjske učitelje bil je ta kurs letos v Celovcu, katerega se je 30 Koroških in le 10 Kranjskih učiteljev vdeležilo. To je vsakako neka čudna razmera, ako se pomisli, da Kranjska na leto 2,330.861 gold. neposrednjega davka plačuje, Koroška pa le 1,138.566 gold., po takem tudi več podučnih sredstev zasluži.

V dekretih sl. deželnega šolskega sveta od 13. avgusta se je učiteljem velelo, da se imajo do 22. avgusta pri direkciji učiteljskega izobraževališča oglasiti. Večina nas, odkritosrčno rečeno, podala se je nekako pobitega srca na pot, kajti vsacemu izmed nas bilo je več ali manj znano, da Koroško s Celovcem ni ugoden kraj za kmetijsko šolo. Tega smo se takoj prepričali: veliko nismo ondi pričakovali, a res smo tudi malo našli.

Precej prve dni našega kurza smo zapazili, da smo se prišli nekam kmetijstva učiti, kjer nijednega profesorja ni, ki bi v kmetijstvu bil strokovnjak, in v kraj, kjer razen nekega vrta, v katerem kakih 2 do 3 tisoče sadnih drevesec in nekaj gozdnih sadik stoji, pod milim Bogom nimajo ničesa pokazati, kar bi za kmetijstvo le majhne važnosti bilo.

Nauk o kmetijstvu razdeljuje se bistveno v 4. glavne oddelke, vsak oddelek posebej še v pododdelke; ti štirje glavni oddelki so: 1. poznanje in obdelovanje zemlje, in pridelovanje koristnih rastlin in sadežev; 2. živinoreja, 3. sadjereja, in 4. gozdarstvo.

Da se pa gospodoma učiteljema kaka krivica ne zgodi, bodi tukaj javno izrečeno, da gosp. Sauer kot kemik je izvrsten, gosp. Frei kot vrtnar na pravem mestu, a s tem vendar še ni rečeno, da sta za predavanje umnega kmetijstva sposobna, česar sta gospoda gotovo sama prepričana. Predavanja bila so ta-le: Iz kemije, katero je blizo 4 tedne trajalo brez posebnega ozira na 1. oddelek kmetijstva. Zadnji teden bil je odločen fiziki in čebeloreji, vsakemu predmetu po 4 ure vkup; čebeloreja narekovala se nam je po nekem starem „Bienenzüchterji“; praktičnega se nam ni ničesa pokazalo.

Drugi naš učitelj g. Frei mlatil je cele štiri božje tedne sadjerejo, pa je v tem času še ni v vseh oddelkih dokončal, čemur se pa ni čuditi, ker dotična predavanja

so bila sem in tje jako navskrižna. — Zadnji teden nam je g. Frei, pustivši sadjerejo, nekaj o gnoji, semenih, se ve da le bolj z ozirom na vrtnarstvo kot kmetijstvo prednašal. — Če je pa kaka reč na zemlji pripravna človeka v slabo voljo spraviti, bilo je gotovo g. Frei-jevo predavanje tukaj. No, tukaj pač nisi slišal družega kot od zeljnatih glav, salate, špargeljnov, korenja, redkvice, čebulje, česnja itd. itd., dokler se niso te litanije pri zeljnatih glavah zopet začele; pri tem povratku smo se drug družega plaho pogledovali, boječi se, da bi tudi naše glave ne vzeljenele.

Kakor se iz povedanega vidi, smo 1. in 3. oddelek sicer obširno, a vendar pomanjkljivo vzeli; 2. in 4. oddelek, ki obadva sta gotovo velike važnosti, pa popolnoma prezrli, — zakaj? — — —

Marsikaj bi se dalo še o tem kurzu povedati, pa naj zadostujejo te vrstice, ki dosti očitno kažejo, naj se za naše učitelje kmetijski kurs v Gorici ali pa v Ljubljani napravi, kajti, da bi slovenski učitelji v tako šolo hodili kmetijstva se učiti kot je letošnja bila v Celovcu, bilo bi res škoda ne le za čas, temveč tudi za vsak groš.

Naj reče kdo, da nisem resnice govoril!

Gospodarska novica.

* *Velikanska trta*, največa na svetu, je pri sv. Barbari v Kaliforniji. Deblo te 48 let stare trte je pri tleh 4 čevlje in 4 palce debelo; 8 čevljev nad zemljo začno se veje, ki se vijejo na plantah dalječ krog in krog. Vsako leto, če vreme nič ne pokazi, rodi 100 do 120 centov grozdja; grozdi od 2 do 6 funtov so zelo navadni. Trta ta stoji na homcu in ni nikoli bila gnojena.

Postava,

veljavna za vojvodino Kranjsko,

s katero se razglajajo določbe o posredovalstvih za poskušanje poravnave med strankami v prepiru.

(Konec.)

Kdo plačuje stroške.

§. 24. Stroške posredovalstva ima občina plačevati, ki pa ima zato pravico, da po deželnem zakonu od 3. decembra 1868. leta št. 17 odmerjene takse od strank pobira. Za odškodovanje zaupnih mož se pa ne sme — razun v §. 19. odst. 4. navedenega slučaja — nobeno plačilo od strank pobirati.

Županova skrb mora biti, da se posredovalstvu izročena opravila brez pomude in redno opravljajo.

Nadzorovanje posredovalstva.

§. 25. Posredovalstvo stoji pod postavnim nadzorstvom za občinske naprave.

Sodnijske gosposke imajo pa tudi nalogo, posredovalstvom po potrebi poduke dajati ter se za odstranjenje zapazjenih napak na politično gosposko obrniti.

Ta naj ali po lastnem področju učini, kar je primerno, ali naj se pa z deželnim odborom zaradi potrebne pomoči dogovori.

Posebne določbe.

§. 26. V velikih ali močno obljudenih občinah se smejo za poedine oddelke občinskega okrožja posredovalstva postaviti.

§. 27. Tudi več občin enega sodnijskega okraja se more združiti, da si postavijo skupno posredovalstvo. Dotično združenje se mora deželni vladi predložiti v potrjenje po dogovoru z deželnim odborom.

Posebno ima to združenje zadevati sedež posredovalstva, način opravljanja in razdelitev stroškov in določbo občinskega predstojnika za podpisovanje uradnih bukev in uradnih listin.

§. 28. Ako se postavi tako skupno posredovalstvo, ima skupščina odbornikov dotičnih občin zaupne može voliti.

Ta skupščina ima tudi, ako se ni kaj drugega sklenilo, vse pravice in dolžnosti na sebi, katere imajo drugi občinski odbori nasproti posredovalstvom svojih občin.

Ta skupščina se shaja na poziv vodje posredovalstva po nasvetu odbora ene izmed vdeleženih občin, ali pa na poziv politične gosposke.

Tej skupščini predseduje župan, ki je v tretjem odstavku §. 27. zaznamovan.

Za veljavnost sklepov mora biti večina udov nazočih in nadpolovična večina glasov pričujočih.

Konečne določbe.

§. 29. Kjer se v tej postavi govori od občinskega odbora, se ima vselej pod to besedo razumeti občinski zastop, ki izvršuje pravice občinskega odbora, dasitudi ima drugo imé.

Postava

za obravnavo malih pravnih reči (Bagatellverfahren).

Ta postava je s 1. oktobrom veljavna postala. V to obravnavo spadajo pred vsem take pravde v denarnih rečeh, katere — brez obresti in drugih pristojb — ne presegajo 25 gold., ali pa pravde za take reči, ki so tolikošne vrednosti. Če je pa obema prav, se more obravnava na tej kratki poti tudi raztegniti na tirjatve do 500 gold. Obravnava je ustmena in očitna kar naravnost pred sodnikom brez dolzih pisarij.

Podučne stvari.

Ozir v preteklost, sedanost in prihodnost.

Preteklost stavimo do konca 18. stoletja, v sedanosti živimo sedaj, in kar pride po njej, je nam prihodnost.

V preteklosti se je človeštvo večidel vkvarjalo s porabo materijalnih moči; na duševni napredek je malo kdo mislil, in tako je večidel vse pri starem ostalo. Samc iznajdbi smodnika in tiska ste vojskovanje in množenje vednosti nekako predrugačile. Kar je oče znal,

je sin posnel, in se tega strogo držal. Za vse drugo ni mu bilo nič mar brez prevdarka, je li dobro in pravo ali ne. V nadlogi ali zadregi je sosed sosedu veliko-dušno na pomoč priskočil, in tako se je patrialhalno živelo. Potrebe bile so majhine; večidel vsak gospodar si je domá pridelal in napravil, kar je za-se in za svoja družeta potreboval, in tako mu je bilo le malo denarja treba za davke in druge reči. Vlada je opravljala vse svoje dolžnosti z malimi stroški, toraj je tudi le malo davka zahtevala. Tudi osebne potrebščine bile so redke in pa nizke cene.

V sedanosti se je vse predrugačilo. Iznajdba parne moči, parobrodov, železnic, telegrafa, raznih strojev, napredovanje v izurjenji duševnih moči, množenje vojaščine, uradniške prenapredbe in strašansko množenje uradnikov je vse predrugačilo. Vladne in osebne potrebe so se močno poveksale, denarja je dosti več treba; toraj mora vsak človek, vsak stan misliti na to, kako bi bilo mogoče, vsem potrebam zadostiti; kmet mora prevdarjati, kako je mogoče iz svojega posestva več in boljšega pridelka dobiti kot do sedaj, rokodelci in umetniki drago blago cenejše izdelovati itd. Vse to tirja telesno in duševno napredovanje, izurjenost obojih moči. Za vse to so razne šole utemeljene, kjer je vsacemu mogoče si potrebnih vednosti prilastiti; al po dokončanih šolah se tudi priden dijak še ni do dobrega izučil; on se mora praktično vaditi v tem, kar se je teoretično učil. Tudi mora vedno paziti, kako se drugod v raznih rečeh napreduje, sicer zaostane, in ne more dohajati drugih.

V sedanosti se je tudi predrugačilo kaznovanje hudodelstev. Iz prenapetega kaznovanja se je stopilo v premilostno ravnanje s hudodelci. Ječe, mesto biti kaznice, so pitanice, zato marsikter izpuščen hudodelnik gleda, da sopet kmalu nazaj pride, vsaj je v ječi z vsem dobro preskrbljen. Ta napačna naprava dela vladi spet le jako dosti nepotrebnih stroškov! Ubogo ljudstvo pa mora vse z velikimi davki zdržati, med tem, ko najtrdnjše moči v vojaščini in v ječah tiče, polje-delec včasih za noben denar delavcev ne more dobiti.

Kam neki pridemo v prihodnjih časih? Če bode „svoboda“ današnjega časa tako se razcvetala, kakor so nam jo na Francoskem pokazali, najbrže na internacionalni socializem! V marsikaki podobi se vže kaže. Nepremožni vzame sosedu kar mu pristuje in kolikor more; on vadi svojega otroka koj iz majhnega, vele-vaje mu: „glej, da kje dobiš drv, sadja, krompirja itd.“ Taki ljudje se z mladega vrinejo v misel, da si smejo vse prilastiti, kar vidijo in si poželé. Sosed rad ali nerad moraš jim dati, kar zahtevajo, ako ne, si si gotov petelina na strehi. Malo časa še tako naprej, in socializem je na pragu!

Zadnji čas je tedaj, da vlade vkrenejo, kar se tiče kazenske postave in kaznovanja, na ostrejšo pot, da bodo hudodelstva kaznovana, ne pa hudodelci v pitanje vzeti.

Dr. J. Orel.

Slovstvene stvari.

Najnovejša slovenščina.

II.

(Dalje.)

8. *Življenje* — *žitek*, *žizen*. Ne bom se tu spuščal v preiskave ali prepire zastran pisave: življenje ali življenje; naj le povem, da po mojem prepričanju je življenje izpeljano iz glagola živeti in pomenja: Leben; življenje pa je iz glagola živiti in pomenja: Nahrung, hrano; pa vendar pišem življenje, ker se le tako govori. Čudno pa je, da ravno tisti, ki so bili